

Cornelia GHEORGHIU:

„Sunt împăcată cu mine însămi”

„Eram un tânăr critic la «România literară» pe vremea aceea. A trebuit să vin, într-o bună zi, la Iași – pentru prima oară în viața mea – ca să văd spectacolul Pescărușul al Cătălinei Buzoianu. Mi-l amintesc și astăzi, un spectacol alb, puțin poetic, decorativ. Imaginea centrală a acestui spectacol era un personaj în negru, care juca tot timpul din spate, în sensul că îl vedeam mereu din spate. În memoria mea de spectator acest personaj a rămas puternic impregnat. Cine putea fi decât Mașa, încarnarea doliului, cea care, cum spune Cehov, poartă doliul vieții ei.

Ei bine, am scris o cronică în care vorbeam aproape numai despre Mașa și, implicit, despre actrița care o interpreta: Cornelia Gheorghiu.

A trecut un timp. După o lansare de carte la Teatrul Act, o doamnă m-a interpellat: era ...Cuchi Gheorghiu.

Târziu, a început o corespondență între noi doi. Aveam mereu sentimentul că această actriță este extraordinar de încărcată sufletește, foarte deschisă spre celelalte arte. De-a lungul acestei corespondențe, s-a construit între mine și ea o intimitate de gândire, o intimitate afectivă. Am fost unul dintre cei cărora ideea de a o juca pe Sarah Bernhardt li s-a părut foarte bună. O actriță jucând o altă actriță...

Am revăzut-o acum, la Iași, pe Cuchi, după decenii... E ca și cum am fi părți ale unui film din care lipsesc atâtea fotograme... (George BANU)

Călin CIOBOTARI: Păreți ușor melancolică, doamnă Gheorghiu, sau doamnă Cuchi, pentru că așa vă spune mai toată lumea.

Cornelia GHEORGHIU: Asta sunt eu, așa am fost întotdeauna. Deși, pe de altă parte, așa cum o să observați, sunt foarte vorbărează. Am, însă, momente când rămân cu gândurile mele, și atunci nu remarc cum cutare sau cutare mă salută, ori mi se adresează. Apoi, o fi și vârsta...

C.C.: Păi asta e vârstă? Mai ales că, iată, ne aflăm la Sala Uzină a Naționalului ieșean, unde repetați cu Anca Ovanetz la un spectacol despre Sarah Bernhardt (interviul a fost realizat în luna februarie a anului 2010 – C.C.).

C.G.: Ce nebunie și cu spectacolul acesta. Eram în corespondență cu Doroșenco și cu Anca Ovanetz. Îmi spun ei că piesa este tradusă, că au vorbit cu Cristian Hadji-Culea, iar eu nu și nu. După care aud că și George Banu este implicat, ba chiar că vine la Iași și că vrea să mă vadă jucând. Păi cum să-i spui „nu” lui Banu?! În urmă cu trei ani, George Banu fusese făcut Doctor Honoris Causa la Universitatea „George Enescu” din Iași. Nu știam că vine la Iași, m-aș fi dus să-l ascult, să-l văd. Aflu ulterior că, în discursul său, George Banu mă pomenise. Întreb în stânga și în dreapta, se confirmă. Alerg la Radio Iași, cei de acolo înregistrând evenimentul, și nu mică îmi este uimirea să aud cum Banu mă elogiază pentru rolul Mașa din Pescărușul. Vă dați seama, un spectacol făcut de Cătălina Buzoianu, în care jucam în anii '70... Cum să-l refuz deci pe George Banu? Și iată-mă făcând un triplu salt mortal la vârsta mea, repetând, deci, împreună cu Dionisie Vitcu, la spectacolul despre Sarah Bernhardt. Ce să mai vorbesc, fac 71 de ani în octombrie. Restul sunt puncte, puncte, puncte...

C.C.: Veniți după o perioadă de absență de pe scenă...

C.G.: Știți ce a fost interesant în toată această perioadă în care n-am mai jucat? Faptul că o mulțime de oameni își aduceau aminte de mine. Și nu doar din lumea culturală a Iașului, ci oameni simpli, vânzătoarea de la Alimentară, bunăoară.

C.C.: Cu toate acestea, marele dumneavoastră impact s-a înregistrat în lumea culturală, la nivelul intelectualității ieșene. Mă gândesc, de exemplu, la admirația pe care v-o poartă un Val Gheorghiu sau...

ca să se înțeleagă că este vorba de un spectacol care are în vedere și pe cei care nu au fost încă familiarizați cu teatrul românesc și care au nevoie de un ghid pentru a înțelege mai bine ceea ce se întâmplă pe scenă.

În *Recviem pentru o stea* de John Murell

C.G.: A, da, Val... Ce pictor! Ca să nu vă mai spun că Dan Hatmanu, marele Dan Hatmanu mi-a făcut două lucrări excepționale. Mi-a făcut un profil, absolut splendid, ce exprimă durere, atât de multă durere.

C.C.: *V-ați închipuit vreodată că veți juca Sarah Bernhardt?*

C.G.: Nu! Pur și simplu a apărut rolul acesta în viața mea. Un rol care mi-a adus bucurie, dar și multă agitație. De când a venit Anca din Franța, am intrat puternic în repetiții. Încerc să mă sincronizez cu programul lui Dionel (Dionisie Vitcu – C.C.) care are filmări la București și trei zile pe săptămână este plecat.

C.C.: *Chiar, cum vă înțelegeți cu Dionel pe scenă?*

C.G.: Vreau să-ți spun că ultima piesă pe care am făcut-o cu el a fost una a lui Ion Druță. Juca și Vâlcu. Ne-am înțeles foarte bine, încă de la începuturi.

C.C.: *Credeți că rolul acesta din montarea doamnei Ovanez reprezintă o revenire în teatru a Cornелиei Gheorghiu?*

C.G.: Nicidecum! Rolul acesta e un accident. Am o vârstă la care orice rol devine un accident. Am fost scoasă din priză, nu e ușor. Mi-era și frică de colectiv, care putea să zică „ce naiba mai caută și asta pe-aici?”

C.C.: *Când v-ați „născut” ca actriță?*

C.G.: Crin Teodorescu a fost primul regizor care m-a lansat, cu Viola, în *Noaptea regilor*, de Shakespeare. Pot deci spune că pe mine, ca actriță, m-a născut Crin. Se întâmpla la începutul anilor '60, când numele meu începea să devină cunoscut. Mai jucam *Abigail* în *Vrăjitoarele din Salem*, în regia lui Dinu Negreanu, un rol dificil de care, însă, mă atașasem și de care m-am achitat cu brio. Eram cu acest spectacol în tumeu, la Piatra Neamț, când secretarul de acolo îmi spune că un anume Lucian Pintilie vrea să-mi vorbească. Îți dai seama, Pintilie încă nu reprezenta un nume pe atunci. Mă duc, totuși, să văd ce vrea. Îmi zice că face un film și că se gândește la mine, cum că aș fi o foarte bună pereche pentru Ștefan Iordache, care, în treacăt fie spus, se născuse pe aceeași stradă cu mine, la București. Doamne, cât am suferit la moartea lui... Pintilie auzise, citise despre mine, și dorea să participe la selecția pe care o făcea pentru acel film. Vreau să-ți spun că făcuse o mulțime de selecții. Eu cu Iordache ajunseserăm în finală, unde concuram cu Irina Petrescu și partenerul ei, Dan Nuțu. În cele din urmă a intrat Irina Petrescu. Pintilie avea o soră, Cătălina, care era pe atunci la Actorie, colegă și prietenă cu Violeta Popescu. Ei bine și, la un moment dat, îmi zice Violeta cum i-a povestit Cătălina că, de fapt, Pintilie ne plăcuse pe mine și pe Dan Nuțu. Doar că nu îndrăznise să ia în distribuție o debutantă și un student. Era prea riscant. Atunci a preferat-o pe Irina, care era pe val. În tinerețe se spunea că noi două semănăm. Irina mă iubește și astăzi. Oricum, și episodul acesta mi-a dat mare încredere în mine.

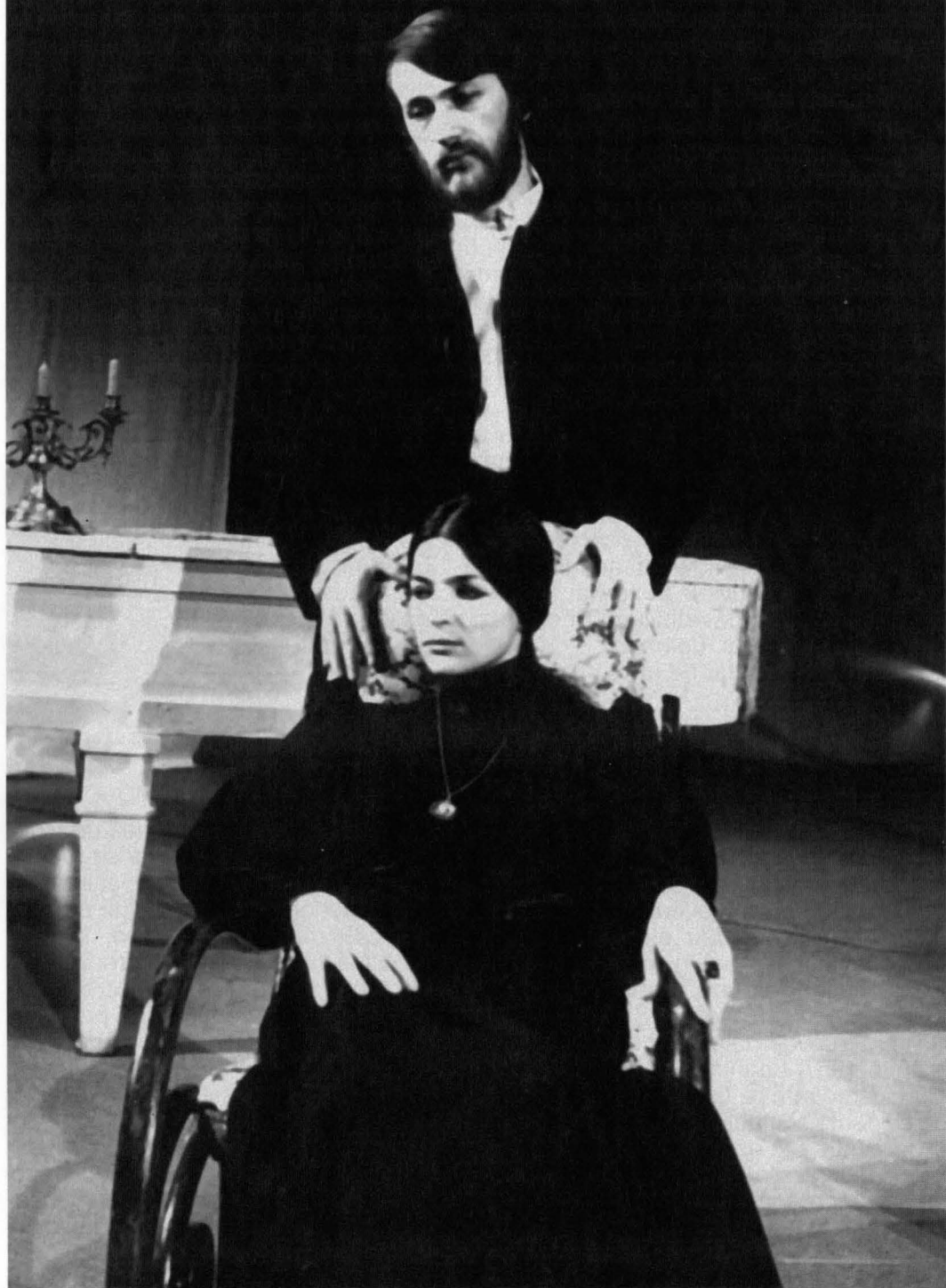
C.C.: *Totuși, cum ați ajuns la Iași?*

C.G.: A venit domnul Ilie Grămadă (directorul de atunci al Teatrului Național „Vasile Alecsandri” – C.C.) la București, la Institut. Îl avea pe Mișkoviți director administrativ și mai avea un inginer de producție nemaipomenit care realiza orice proiect scenografic, absolut orice. Radu Beligan l-a luat ulterior la Teatrul Național. Acum am înțeles că e undeva prin America. Așa, și mă cheamă rectorul Antoniu, că, uite, a venit Grămadă de la Iași și vrea să-mi vorbească. Eram pe atunci foarte bună prietenă cu Cristina Deleanu. Ne gândeam noi să plecăm în provincie, pentru că în București totul era ocupat, iar șansa tocmai se ivise. Eram șefă de promoție, avusesem bursă republicană, deci mi-am permis să-l rog pe Grămadă să o ia și pe Cristina la Iași.

C.C.: *Ați fi vrut să rămâneți în București?*

C.G.: Nu. Mai întâi pentru că era greu să prinzi ceva, apoi pentru că plecarea din București chiar reprezenta pentru mine un fel de eliberare. Plecam de acasă, îmi luam zborul... Între timp, se înființase Secția de limbă română la Târgu Mureș. Acolo se duseseră Arșinel, Camelia Zorlescu și alții. Era un du-te-vino, fiecare își

Cu Gelu ZAHARIA în *Pescărușul* de A.P. Cehov

căuta destinul. După trei ani, a fost concurs pentru Naționalul din București. În 1965 se întâmpla, și așa fi vrut să particip. Doar că eram însărcinată și mi-a fost jenă să mă duc așa la concurs. Mi-a părut rău că am pierdut această șansă, însă ulterior mi-a trecut, mai ales că mă simțeam tot mai bine la Iași.

C.C.: *Înainte de a fi aleasă de Grămadă, ce știați despre orașul de pe Bahlui?*

C.G.: Mai nimic. A, prin anul trei, mă trimiseseră la Moscova și am trecut prin Iași, cu trenul. Mi s-a părut că Iașul este cumplit de departe. Apoi, în anul IV, am văzut *Mutter Courage*, făcut la Iași, adus în turneu la București, cu Margareta Baciu. Am înlemnit văzând cum juca Margareta...

C.C.: *Părinții dumneavoastră au fost de acord să plecați în provincie?*

C.G.: Trebuie să-ți povestesc... Terminasem liceul. Purtam cozi lungi și eram nu grăsuță, dar durdulie. Vroiam să dau la Teatru. De ce? Pentru că în clasa a treia primară fusese un concurs la Radio, unde spusese o poezioară. Era Constantin Moruzan pe atunci regizor la Radio. M-au tot chemat la o emisiune pentru copii, undeva la etajul întâi al Liceului Sfântu Sava, de lângă Cișmigiu (intră scenografa Marfa Axenti și îi arată Corneliiei Gheorghiu un obiect confecționat pentru rolul Sarah Bernhardt. Doamna Cuchi spune că nu e bun, dar că nu contează și că „Bun, hai, pa, pa!” – C.C.). Ca să revin, emisiuni în direct, nu așa... Probabil, în felul acesta mi se deschisese apetitul pentru teatru, mai ales că mă intersectam pe acolo cu tot felul de mari actori. Uite, să-ți dau un exemplu: Silvia Chicoș. Tu n-ai cum s-o știi, dar întreb-o pe mama ta și ai să vezi cum tresare; sigur a auzit de ea. O mare acrită de radio, paralizată biata, venea în cărucior la emisiune. A primit un foarte important premiu de stat pentru *Print și cerșetor*. M-am dus, deci, la concurs, la Institut. Se uită ei la mine, mă întrebă câți ani am, zic că 17. Am picat! Îți dai seama, nu puteam sta degeaba, trebuia să fac ceva. Încep să caut, așadar, facultăți unde se organiza o a doua sesiune de admitere. Și ce crezi că găsesc?

C.C.: *Ce găsiți, doamnă?*

C.G.: Un Institut de mine.

C.C.: *De ce?*

C.G.: De *mi-ne*.

C.C.: *Adică vi se potrivea institutul respectiv?*

C.G.: Nu, domnule! O mină, două mine, pricepi?

C.C.: *Aoleu, păi de la teatru la mine...*

C.G.: Așa e, însă pe mine mă interesa să nu pierd legătura cu ideea de învățatură, de școală. Am stat, am ezitat, am mai căutat. Și ce crezi? Aflu că se mai dă o sesiune la Academia Comercială, undeva prin Piața Romană. Mă duc și intru pe prima ușă. Habar n-aveam ce înseamnă comerț exterior, sau alte chestii de felul ăsta. Mă înscriu, dau examen și intru. Era destul de simpatic acolo, făceam Tehnologie, mergeam în practică pe la nu știu ce uzină. În tot acest timp, frecventam Casa Studenților, unde se înființase un grup de teatru. Era un regizor care a pus acolo un *Mitică Popescu*. Știi cu cine? Cu Ștefan Bănică, bătrânul, în rol principal. Și mai știi ceva? Datorită acestui rol, Bănică, pe atunci la Galați, a rămas în București. Asta în 1957. La mine, la Comercial, a trebuit să fac o lună de zile practică, într-un birou. Credeam că înnebunesc, mai ales că ne obliga să facem și o materie ciudată, de evidență contabilă, care ne scotea din minți. Mi-am dat seama că n-aș fi putut sta o viață întreagă ocupându-mă de asemenea tâmpenii. Așa că, în 1958, am dat din nou la Institut și am intrat. Se făcea teatru acolo, nu glumă. În urmă cu vreo douăzeci de ani, împreună cu Gheorghe Dinică, rememorând vremurile acelea, el îmi spunea: „Atunci se făcea teatru pe pâine, astăzi e o mizerie ce se face!”. Avea dreptate... Să nu uit, însă, firul relatării. Când am intrat la Teatru, eram, dincolo, în anul patru. Mai aveam, deci, puțin și luam diploma. M-am dus acasă și le-am spus alor mei că am

În *Dona Rosita* de Federico García Lorca

renunțat și că am intrat la Institut. Mama, săraca, m-a iertat. Cu tata a fost mai greu. Asta până când a venit la Iași și m-a văzut jucând. Cel mai mult au suferit, însă, că plec de lângă ei, că plec din București.

C.C.: *Și iată-vă la Iași...*

C.G.: O, ce vremuri... Anny Braesky, Ștefan Dăncinescu, Ion Lascăr, Nicolae Veniaș, o garnitură senzațională. Cel mai aproape mă simțeam de Anny. La o premieră, mi-a dat evantaiul pe care, la rândul ei, îl primise de la Aglae Pruteanu. Era un gest simbolic, un fel de moștenire culturală, ori, dacă vrei, o predare de ștafetă. Am preferat, decât să-l păstrez în vreun sertar, să-l donez la Muzeul Teatrului din Iași. Doamne, nici nu am cuvinte prin care să o descriu pe actrița aceasta. Mi-o amintesc în rolul bunicii din *Tango-ul* lui Mrožek, pusă în scenă de regizorul Cristian Hadji-Culea. Apoi, tot ea mi-a dăruit un cordon de argint masiv, care se încheia cu o pafta în care se introducea o sabie. Din generația mai tânără, mi-i amintesc pe Boris Olinescu și Dorin Varga, doi băieți frumoși, junii teatrului.

C.C.: *La capitolul actrițe, se spune că dumneavoastră aveți o frumusețe aparte.*

C.G.: Te rog să mă crezi, nu mă socoteam o frumusețe. Eu o consideram pe Cristina Deleanu o femeie cu adevărat frumoasă. Inclusiv în Institut, profesorii noștri mă distribuiau în roluri de compoziție. Îmi spuneam că din cauză că eram mai urâtă, nu că aș fi fost mai bună decât celelalte colege.

C.C.: *Contează frumusețea în teatru?*

C.G.: După mine, nu. Sigur, îmi place să văd o actriță frumoasă, însă nu știu de ce, aproape întotdeauna alea frumoase erau lipsite de talent.

C.C.: *De regizorii care montau la Iași, în anii '60-'70, de care vă simțiți mai legată?*

C.G.: Cătălina Buzoianu ar fi unul dintre acești regizori. Apoi, Anca Ovanez. Le iubesc pe amândouă și astăzi. Cătălina ne atrăsese pe noi, tinerii, prin nebunia aceea frumoasă a ei. Punea asupra noastră un fel de vrajă. Îmi amintesc că în *Pescărușul* țineam morțiș să fac rolul principal, însă ea a spus foarte clar că trebuie să o fac pe *Mașa*. În capul dânzei, spectacolul deja se juca, iar eu aveam demult sarcinile trasate. Și mi-a ieșit rolul. Intram de la început cu un cornet de semințe. Mergeam cocoșată și scuipeam coji (*se ridică și reia intrarea în scenă a Mașei anilor '70. E atât de real ce face, încât cabina de la Sala Uzină, în care facem interviul, pare că se preschimbă într-o grandioasă scenă – C.C.*). Șansa mea fusese că am respectat întru totul indicațiile de regizor. Am fost întotdeauna ceea ce s-ar numi „actor de regizor“, cu excepția cazurilor în care regizorul era foarte slab, și simțeam nevoia să mă mobilizez, să am inițiative. În mâinile unui regizor bun am devenit, însă, de fiecare dată, aluat. L-am lăsat să mă modeleze, să plăsmuiască orice din mine. Uite și acum, când repet cu Anca Ovanez, mă pune să fac tot felul de chestii care țin de teatrul contemporan. O ascult, execut tot ce îmi indică.

C.C.: *În toată perioada aceasta în care n-ați jucat, ați mai trecut pe la teatru? Ați mai vizionat spectacole?*

C.G.: Da, am încercat să nu rup complet legătura cu teatrul. I-am văzut pe actori și cred că le lipsește regizorul cu R mare.

C.C.: *Dar ce, n-avem regizori angajați?*

C.G. (aproape strigă – C.C.): Regizori buni, domnule! Despre ăștia vorbesc. Uite, Irina Popescu Boieru a avut o mare reușită, la un moment dat, cu Pirandello, cu cele *Șase personaje*.... Nu pot să-mi explic de ce Irina nu a reușit să repete asemenea reușite.

C.C.: *Ovidiu Lazăr (celălalt regizor angajat al TNI – C.C.) v-a jucat?*

C.G.: Într-un singur rolșor, în *Chirița*.

C.C.: *La Departamentul de Teatru de la Universitatea de Arte „George Enescu” cum ați ajuns să predați?*

C.G.: Mă crezi că n-am fost de acord cu asta? Mi se părea cumplit de greu să faci școală de teatru, mai ales când mă gândeam la profesorii mei din IATC și la ce fel de școală se făcea acolo. Dar Sergiu Tudose s-a zbatut mult și, până la urmă, a relansat Școala ieșeană de actorie. Cel care a insistat foarte mult ca eu să vin și să predau a fost Emil Coșeru. Nu mă simțeam în apele mele și nici vocație de pedagog nu credeam să am. I-am învățat mereu pe studenți să caute ideile de forță ale textului, datele esențiale ale personajului. M-am bucurat când, recent, un fost student al meu, Cătălin Cucu, actualmente actor la Teatrul „Lucefărul”, și-a amintit de metodele mele.

C.C.: *Asta făceați cu studenții. Dar dumneavoastră cum vă lucrați rolurile?*

C.G. (Mă privește lung, ușor ironic – C.C.): În clipa asta am slăbit zece kilograme.

C.C.: *Cum așa, doamnă?*

C.G.: Păi tu mă pui să gândesc, nu glumă! Devenind serioși, cred că este foarte important să meditezi cât mai mult la text și, în special, la rol. La mine, memorizarea textului este însoțită de producere de imagini. Memorez prin imagini, ca să spun așa. Chiar zilele trecute, Anca Ovanez a strigat la mine să deschid ochii. „Nu pot, i-am răspuns, am imagini!”. Așadar, învăț textul în mișcare și imagine. În general, sunt adepta metodelor clasice. Adică, începutul – lectura la masă, după care dezvoltarea treptată a „carnației” personajului, prin mișcare, decor, costum. Prefer textele care au o logică interioară a replicilor. Asta te ajută enorm ca actor. Dacă textul are rupturi de profunzime, le simți imediat în procesul de memorare. Sunt actori care vin cu textul învățat. Ion Lascăr era așa, mi se pare că și Dăncinescu.

C.C.: *Aș vrea să zăbovim și asupra directorilor de teatru ce s-au succedat la Iași în ultimele decenii.*

C.G.: Nu știu ce ți-au zis alții, dar pentru mine Ilie Grămadă rămâne directorul ideal. Ca director, manager cum se zice astăzi, trebuie să simți din interior teatrul, să înțelegi de ce are nevoie teatrul, să-l iubești și să-l ajuți. Încă un director pe care l-aș nominaliza este Mircea Radu Iacoban.

C.C.: *Împlinește pe 19 februarie (2010 – C.C.) 70 de ani.*

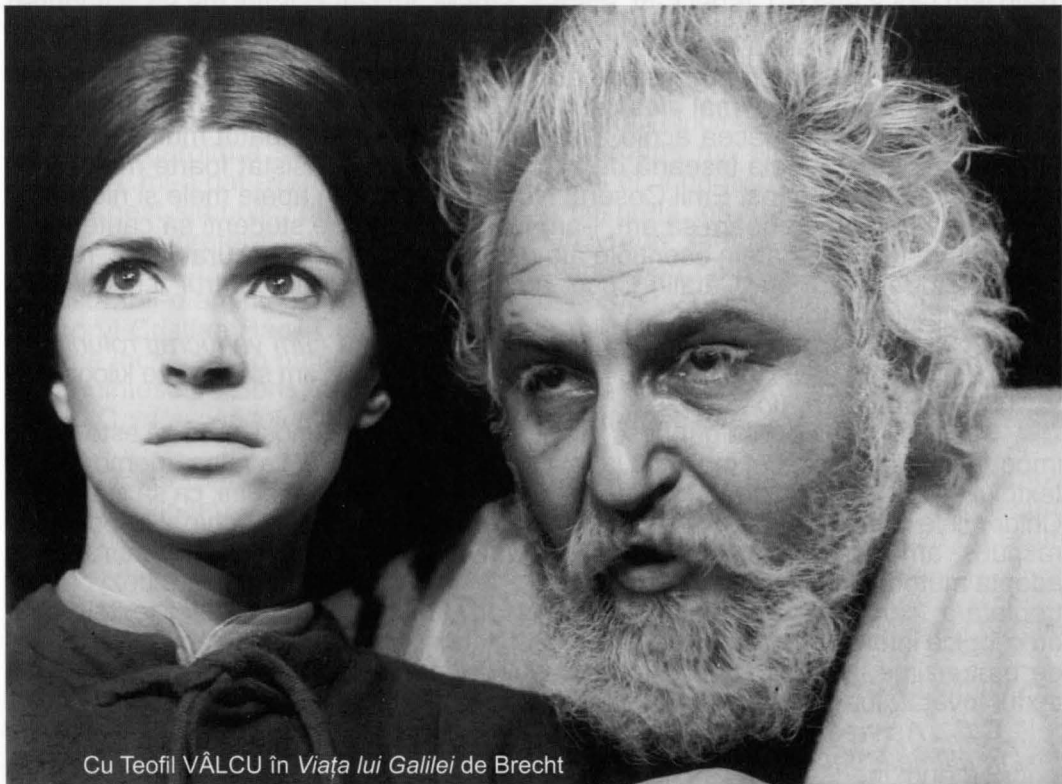
C.G.: Știu, știu, săptămâna trecută trebuia să merg să filmez pentru un documentar despre el. Ah, cu cât drag am jucat în piesa lui, *Sâmbătă la Veritas...* Să știi că piesa aceea s-ar putea juca și astăzi. (Intră un muncitor de la TNI. O întreabă pe Cornelia Gheorghiu dacă n-a văzut o scară. Actrița e siderată. Îl măsoară lung și aspru pe respectivul: „Tu nu vezi că dau un interviu? Lasă-mă, dom’le, cu scara ta” – C.C.). Și-mi pare rău că n-am mai ajuns la filmare, m-am luat cu repetițiile astea, m-a încurcat și Vitcu, care ba e, ba nu e! Aoleu, când e 19?

C.C.: *Măine, doamnă!*

C.G. (se liniștește – C.C.): Întotdeauna am amestecat datele astea. E ceva de groază cu cifrele.

C.C.: *Despre cronicari ce mi-ați putea spune?*

C.G.: Am avut presă bună, chiar foarte bună. Nu că m-au răsfățat, dar au apreciat ce făceam pe scenă. Mi-o amintesc pe Ana Maria Narti, era pe vremuri la revista „Teatrul”, acum e prin Suedia. Venise special la Iași ca să facă un interviu cu mine. Mai era Valentin Silvestru, care nu o dată a scris favorabil în privința mea. Unul dintre primele roluri, într-o piesă rusească, *Bulevardul Leningradului*, a atras atenția asupra mea. Îmi dădeam silința acolo, și am primit laude deopotrivă de la Iași și de la București. Eram apreciată și pentru rolurile de film. Probele mele rămăseseră în Buftea, doar acolo se făceau atunci filmări. Cu probele astea, nu pot să-ți spun câți s-au interesat de mine. Mi s-a solicitat, în 1969, să fac o filmare în Ungaria. Urma

Cu Teofil VĂLCU în *Viața lui Galilei* de Brecht

să merg cu teatrul din Iași la Weimar, unde aveam turneu, și, de acolo, să ajung la Budapesta. Pentru asta trebuia să-mi facă pașaport individual. Nu s-a mai întâmplat nimic. Am jucat apoi în *Întoarcerea lui Magellan*, în regia Cristianei Nicolae, după aia în filmul lui Dinu Cocea, *Stejar – extremă urgență*. Dinu Cocea mă văzuse în *Magellan*, venise chiar la premieră. M-a căutat și mi-a propus acest rol secundar din *Stejar*. Spunea că-mi dă 5.000 de lei, pentru cinci zile de filmare. Până la urmă a durat doar trei zile. Da, iar din banii aceia mi-am luat cojoc, pick-up și nu mai știu ce fleacuri. În orice caz, de *Magellan* sunt cel mai atașată. S-a scris la vremea aceea că reușisem să joc dragostea „din ochi”. Doamne, ce nebună era și regizoarea asta. Filmam la șosea, iar asta vroia ca frunza la copaci să fie așa de mică (*indică din degete cât trebuia să fie frunza – C.C.*). Personajul meu îl iubea în taină pe Magellan. La final, veneam cu părul despletit și spuneam trei cuvinte: „A murit Magellan”. Ultimele cadre ale finalului erau numai cu chipul meu, pe care, încetul cu încetul, se nășteau lacrimi. Ei bine, Dinu Kivu, în momentul în care a făcut cronică la *Magellan*, a făcut cronică pentru mine. Acea era cronică mea.

C.C.: Privind retrospectiv la întreaga dumneavoastră carieră, aveți să vă reproșați ceva sau sunteți mulțumită de tot ce a fost?

C.G.: Sunt împăcată cu mine însămi. Am făcut tot ce a trebuit. N-am refuzat roluri, nu m-am certat cu colegii din teatru. Am încercat să fac în așa fel, încât, peste ani, când vreun ziarist mă va întreba dacă am să-mi reproșez ceva, să-i pot răspunde că sunt împăcată cu mine.

A consemnat, interviul și relatarea lui George Banu, Călin CIOBOTARI